

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Foltase a soudců Davida Hipšra a Lenky Krupíckové v právní věci žalobce: **J. N.**, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 4. 2023, č. j. 33 A 48/2022-46,

t a k t o :

- I. Kasační stížnosti **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobce se žalobou podanou u Krajského soudu v Brně (dále též „krajský soud“) domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 5. 2022, č. j. MPSV-2022/28437-421/1, kterým bylo zamítnuto odvolání a potvrzeno rozhodnutí Úřadu práce ČR – krajské pobočky v Brně ze dne 2. 11. 2021, č. j. VYA-1032/2021-V7. V řízení o žalobě požádal žalobce o ustanovení zástupce. Shora označeným usnesením krajský soud jeho žádosti nevyhověl. Plné znění usnesení krajského soudu je přístupné na www.nssoud.cz, a soud na něj pro stručnost odkazuje.

II.

[2] Žalobce (dále též „stěžovatel“) napadl usnesení krajského soudu kasační stížností. Souhrnně nesouhlasil s důvody, na kterých stojí usnesení o neustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Stěžovatel setrvává na závěru, že byly dány podmínky pro ustanovení zástupce a krajský soud pochybil, pokud jeho žádosti nevyhověl. Polemizoval s důvody, na kterých

krajský soud postavil nevyhovění jeho žádosti o ustanovení zástupce. Podle stěžovatele jsou nepřipadné. Z uvedených důvodů stěžovatel navrhl zrušení napadeného usnesení krajského soudu.

III.

[3] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

IV.

[4] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jakým je také napadené usnesení, nemusí být stěžovatel v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem a není povinen hradit soudní poplatek (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, a rozsudky téhož soudu ze dne 21. 6. 2017, č. j. 3 As 116/2017-20, ze dne 28. 6. 2017, č. j. 4 As 114/2017-63 atd).

[5] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. se pro vyhovění návrhu na ustanovení zástupce vyžaduje splnění dvou podmínek, a to jednak splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, jednak též nezbytná potřeba takového zastoupení k ochraně práv účastníka řízení. Tyto podmínky přitom musí být splněny kumulativně. Není-li jedna z těchto podmínek splněna, nelze návrhovateli zástupce ustanovit (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2014, č. j. 10 As 15/2014-34, či rozsudek téhož soudu ze dne 21. 12. 2011, č. j. 4 Ads 143/2011-78). Smyslem tohoto ustanovení je poskytnutí faktické a odborně fundované ochrany práv osobě, která splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, a u níž je takové ochrany třeba. Jedině tak lze v kvalifikovaných případech dostat zásadě rovnosti vyjádřené v § 36 odst. 1 s. ř. s.

[8] Krajský soud neustanovení zástupce postavil na absenci podmínky nezbytné potřeby ochrany práv návrhovatele. Dospěl k závěru, že formální a obsahová úroveň žaloby nemůže zpochybnit žalobcovu způsobilost hájit se před soudem, a to navíc ve věci, která po skutkové ani právní stránce není nadměrně složitá.

[9] Otázkou nezbytnosti ustanovení zástupce k ochraně práv návrhovatele se zdejší soud opakovaně zabýval a stanovil několik kritérií pro posouzení této otázky. První kritérium pro určení toho, zda je ustanovení zástupce třeba k ochraně práv návrhovatele, bezpochyby představuje charakter projednávané věci. Rozhodně se však nejedná o kritérium jediné. Například ve svém rozsudku ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003-46, publ. pod č. 108/2004 Sb. NSS, Nejvyšší správní soud uvedl, že „*hmotněprávní charakter projednávané věci [...] nemusí být jediným a zcela určujícím faktorem, z něhož lze usoudit na to, zda je zástupce třeba*

pokračování

k ochraně práv. Přinejmenším stejný význam je třeba klást i na osobnostní a faktické poměry účastníka řízení, úroveň povědomí o jeho právech v soudním procesu a vůbec o právních poměrech v České republice.“ Obdobně lze poukázat i na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2013, č. j. 3 As 92/2012-34, či ze dne 3. 4. 2012, č. j. 1 As 62/2012-16, jakož i pozdější, která tato kritéria přebírají a dále rozvádějí s ohledem na změny v právní úpravě. Novelou č. 303/2011 Sb. účinnou od 1. 1. 2012 totiž zákonodárce přistoupil ke zpřísnění podmínek, za kterých lze ustanovit navrhovateli advokáta. Na místo dřívější potřeby „ochrany práv“, zákon nyní vyžaduje, aby ustanovení zástupce navrhovateli bylo „nezbytně třeba k ochraně jeho práv“.

[10] Judikatura přitom konstantně akcentuje, že institut ustanovení zástupce není obecně institutem sloužícím k zajištění zastoupení nemajetných účastníků řízení bez právního vzdělání, nýbrž institutem, jež má být využit až v případě, kdy nemajetný účastník bez ohledu na své vzdělání není způsobilý bránit svá práva před soudem sám. Soud tedy při rozhodování o žádosti o ustanovení zástupce zvažuje, nakolik je stěžovatel sám způsobilý se před soudem hájit; přitom přihlíží k charakteru projednávané věci, k osobnostním poměrům stěžovatele a k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí stěžovatele o jeho právech v soudním procesu a vůbec o právních poměrech v České republice (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2019, č. j. 2 As 407/2018-12, ze dne 28. 8. 2013, č. j. 3 As 76/2013-21, ze dne 5. 1. 2012, č. j. 9 Ans 12/2011-18 atp.).

[11] Nejvyšší správní soud je toho názoru, že krajský soud v daném případě postupoval v souladu s výše označenou právní úpravou a judikaturou. Krajský soud v napadeném usnesení řádně zvážil a posoudil jednotlivé skutečnosti a zákonné podmínky pro ustanovení zástupce. Správně dovodil, že ačkoliv jsou ve stěžovatelově případě dány předpoklady pro jeho alespoň částečné osvobození od soudních poplatků, není vzhledem k povaze věci nutné, aby byl stěžovatel v řízení před krajským soudem zastoupen advokátem. Nejedná se o věc, která by byla po stránce skutkové a právní nadměrně složitá, přičemž formální a obsahová úroveň žaloby nenasvědčuje tomu, že by bylo možné zpochybnit stěžovatelovu způsobilost. Stěžovatel podal žalobu splňující základní požadavky ve smyslu § 71 s. ř. s. Z formální a obsahové úrovně žaloby, včetně jejího doplnění ze dne 30. 9. 2022, je evidentní, že stěžovatel chápe podstatu právního sporu a je schopen reagovat na případná poučení o jeho procesních právech a povinnostech, která je mu soud povinen poskytovat dle § 30 odst. 1 s. ř. s. To ostatně potvrzuje i obsah kasační stížnosti. S ohledem na obsah usnesení krajského soudu nelze souhlasit ani s tím, že by nezohledňovalo konkrétní okolnosti dané věci, vytrhávalo věty z kontextu atp. Krajský soud řádně uchopil smysl předmětné žádosti a tu posoudil v souladu s právem. Krajský soud se při posuzování předmětné žádosti nedopustil ani jiných zásadních vad s vlivem na zákonnost jeho rozhodnutí (srov. např. § 109 odst. 4 s. ř. s.).

[12] Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

[13] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v řízení úspěch neměl, proto mu nevzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. listopadu 2023

Tomáš Foltas
předseda senátu